

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงคุณธรรมนิยมของครูประถมศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของครูเป็นสำคัญ ซึ่งมีทั้งเอกสารภายในประเทศและต่างประเทศตลอดจนสัมภาษณ์บุคคลผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งที่เป็นบรรพชิตและฆราวาส ซึ่งจะนำมากล่าวดังต่อไปนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

พระพุทธรักษา ภิกขุ อธิบายว่า คุณธรรมนิยมประกอบด้วยคุณธรรมที่ครูพึงยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ 4 ประการคือ

1. อุดมคติของครู (Teacher's Will) ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้
 - ก) มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้โลกมีสันติ
 - ข) มีปัญญา คือความรู้ความสามารถที่จะเป็นแสงสว่างให้แก่ศิษย์ได้
 - ค) มีเมตตา มีความรัก ความเอ็นดู และกรุณาต่อศิษย์ของตน
 - ง) มีความบริสุทธิ์ใจปราศจากกิเลส ปราศจากโลภะ โมหะและโทสะ
 - จ) รักใคร่สนิทสนมศิษย์ไม่เคียดแค้นชิงชัง
 - ฉ) มีขันติ ออดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยทั้งทางกายและทางจิต
2. วิญญาณครู (Teacher's Spirit) ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้
 - ก) อุทิศตนให้กับการศึกษาของศิษย์
 - ข) เป็นแสงสว่างนำทางให้ศิษย์พ้นจากความทุกข์
 - ค) รู้จริงและตั้งใจสอนจนเป็นแบบแผนที่ดี
 - ง) ตั้งใจให้การศึกษาแก่ศิษย์โดยไม่หวังผลตอบแทน

3. คุณธรรมของครู (Teacher's Qualification) ประกอบด้วยคุณธรรม
ดังต่อไปนี้

- ก) เป็นผู้นิยมบุคคล
- ข) มีความรู้ดีประพฤติดี
- ค) มีคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่
- ง) มีความอดทน
- จ) เจตนิยวณลาด
- ฉ) บริสุทธิ์
- ช) เปิดเผยไม่ปิดบังซ่อนเร้น
- ซ) มีความรู้เพียงพอและถูกต้องตามระดับที่สอน
- ฌ) มีบุคลิกภาพดี
- ญ) มีความประพฤติดี
- ฎ) มีความสามารถ
- ฏ) มีคุณธรรมที่ทำให้ปฏิบัติหน้าที่สำเร็จคือ ทศบารมี¹

¹สัมภามณ์ พระพุทธทาส ภิกขุ, สำนักสวนโมกขพลาราม ไซยา 18 พฤศจิกายน 2521, ทศบารมี หมายถึงคุณธรรมที่ประพฤติปฏิบัติอย่างยิ่งยวด คือความดีที่บำเพ็ญอย่างพิเศษ ได้แก่ 1. ทาน (การให้ การเสียสละ - charity) 2. ศีล (ความประพฤติงามถูกต้องตามระเบียบวินัย - normality) 3. เนกขัมมะ (การออกบวช - renunciation) 4. ปัญญา (ความรู้ - wisdom) 5. วิริยะ (ความเพียร - endeavour) 6. ขันติ (ความอดทน - forbearance) 7. สัจจะ (ความจริง - truthfulness) 8. อหิมฺมาน (ความตั้งมั่น, การตัดสินใจเด็ดเดี่ยว - resolution) 9. เมตตา (ความรักใคร่ - friendliness) 10. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง - equanimity)

4. จริยธรรมของครู (Teacher's Function) ประกอบด้วยการประพฤติปฏิบัติที่พอจะสรุปย่อๆ ได้ดังนี้

- ก) ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต
- ข) ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องศีลธรรม
- ค) รู้จักวางตนให้เหมาะสม
- ง) ไม่บกพร่องในกामารมณ์

พระโกวิท เขมานันทะ อธิบายว่าคุรุธรรมนิยมแยกตามหัวข้อตามลักษณะของท่าน พระพุทธทาสภิกขุแล้ว คุรุธรรมนิยมในแต่ละด้านควรประกอบด้วยรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

1. อุดมคติของครู ประกอบด้วย

- ก) มีความตั้งใจอบรมสั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดี
- ข) มีอุดมการณ์เป็นของครูเอง
- ค) มีความรักศิษย์เหมือนลูกของครู
- ง) มีความบริสุทธิ์ใจต่อศิษย์
- จ) มีสภาพเป็นนักบุญในเครื่องแบบครู
- ฉ) มีจิตใจสู้กับเหตุการณ์ต่าง ๆ
- ช) มีความคิดที่จะเป็นครูที่ดีให้ได้
- ซ) เป็นคนแน่วแน่ในทางของตนเอง
- ฌ) ไม่ยอมรับอุดมการณ์อันฉ้อฉลที่ขัดกับความรู้อลึกซึ้งของตนเอง

2. วิญญาณครู ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- ก) เชื่อและศรัทธาในเรื่องการ เรียนรู้ควยวิถีทางตามธรรมชาติของมนุษย์
- ข) ถือความเชื่อและความรักในศาสตร์ที่ตนเองรู้อลึก
- ค) มีอิสรภาพ
- ง) มีความรักในการสอนซึ่งเป็นผลจากความศรัทธา

- จ) มีความเจตจำนงในสิ่งที่สอน
- ฉ) มีฉันทะและฉันทะนั้นขึ้นอยู่กับความเจตจำนง
- ช) มีจิตสอดคล่องกับอินทรีย์
- ช) มีความเชื่อและมีความหวังกับประสิทธิผลของมัน
- ณ) สามารถปลุกเร้าให้ศิษย์คนศักยภาพในตัวของเขาเองออกมา
- ญ) มีลักษณะ เป็นกัลยาณมิตร
- ฎ) พัฒนาตัวเองและพัฒนาอารมณ์ให้ เป็นไปตามมรรคาของครู (คุรุมรรคา) ¹

3. คุณธรรมของครู ถือตามหลักคุณธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งประกอบด้วย พระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณและพระกรุณาธิคุณ พระองค์ประกอบด้วยเมตตาธรรมไม่ทำตัวเหนือผู้อื่น ทรงสั่งสอนสาวกโดยไม่อุมงุมิ พระองค์ทรงตรัสกับพระอานนท์ก่อนเสด็จปรินิพพานว่า "ก้ามือของครูไม่มีสำหรับเรา"

4. จริยธรรมของครู คือการประพฤติปฏิบัติที่เป็นตัวอย่าง เป็นแบบแผนที่ดี ครูต้องกล้าเผชิญหน้ากับข้อเท็จจริงและต้องแสดงความมีชีวิตชีวาของตัวเอง ในด้านการสอนจะต้องเลือกนักเรียนออกจากห้องเรียน ครูไม่เป็นผู้ดำเนินการสอนแต่เป็นผู้เสนอแนะให้เด็กได้เรียนรู้และรู้จักคิดด้วยตนเอง ²

ส่วนพระปัญญานันทมุนี กล่าวว่า คุณธรรมของครูนั้นประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 2 ประการเท่านั้น คือ ความไม่เห็นแก่ตัวและรักหน้าที่ หากครูทั้งหลายปฏิบัติได้ทั้ง 2 ประการแล้ว การศึกษาก็จะเจริญขึ้น และเด็กก็พัฒนาไปตามจุดหมายของการศึกษา ³

¹ คุรุมรรคาก็ว่า แนวทางประพฤติปฏิบัติของครู

² สัมภาษณ์ พระโกวิท เขมานันทะ, สำนักสงฆ์อาริยาภา นครนายก, 21 พฤศจิกายน 2521.

³ สัมภาษณ์ พระปัญญานันทมุนี, วัดชลประทานรังสฤษฎ์, 13 พฤศจิกายน 2521.

สำหรับทัศนเกี่ยวกับครูทางด้านคริสตศาสนา บาทหลวงสมบุญ แสงประสิทธิ์ ได้ให้
 ทัศนว่าครูในคริสตศาสนาที่มีลักษณะดังนี้คือ

1. จุดมุ่งหมายของครู เพื่อให้การศึกษาอบรมแก่นักเรียนโดยยึดหลักธรรมใน
 คริสตศาสนา เป็นเครื่องมือเพื่อให้นักเรียนเติบโตเป็นพลเมืองดีในอนาคต
 2. จิตตารมณ์ บัณฑิตตารมณ์ของพระวรสาร คือพระเยซูคริสต์ บรมจารย์เป็น
 หลัก คือรักเสียสละ และร่วมมือ
 3. คุณสมบัติ นอกจากคุณสมบัติตามหลักวิชาครูทั่วไปแล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติทาง
 ศาสนาดังต่อไปนี้
 - ก) มีใจรักการเป็นครู ถือว่าการเป็นครูมิใช่เป็นเพียงอาชีพ (Profession)
 แต่เป็นกระแสเรียก (Vocation) ด้วย
 - ข) มีความรู้ในหลักธรรมของคริสตศาสนาเป็นอย่างดี
 - ค) ปฏิบัติศาสนกิจด้วยใจศรัทธา เต็มใจโดยสม่ำเสมอจนเป็นตัวอย่าง
 แก่นักเรียนได้
 - ง) มีความประพฤติดี ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและศาสนาทั้งในชีวิตส่วนตัว
 และครอบครัวเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน
 - จ) ได้รับการรับรองจากอธิการโบสถ์และประชาชนที่มีส่วนรับผิดชอบใน
 การศึกษานั้น
- 006217
4. การปฏิบัติหน้าที่ นอกจากปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติครูของกระทรวง-
 ศึกษาธิการแล้วยังต้อง
 - ก) ให้การอบรมศาสนาแก่นักเรียนตามลัทธิศาสนาที่นักเรียนเต็มใจตั้ง-
 กาย วาจาและเป็นแบบฉบับที่ดี
 - ข) ให้ความร่วมมือกับกิจการด้านศาสนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นที่
 คนหรือโรงเรียนสังกัดอยู่
 - ค) เป็นผู้นำทางศาสนาแก่นักเรียนและประชาชนในชุมชนนั้น โดยร่วมมือ

กับคณะบาทหลวง ¹

สาโรช บัวศรี ได้ให้ต้นเกี่ยวกับคุณธรรมนับว่า คุณธรรมของครูไม่ว่าจะเป็นครูประถมศึกษาหรือครูมัธยมศึกษาก็ตาม ประกอบด้วยค่านิยม 3 ประการคือ

1. ค่านิยมเกี่ยวกับตัวเอง คือการตั้งกฎเกณฑ์เป็นแบบอย่างของครูที่ดีไว้หรือตั้งเป็นอุดมคติไว้ ส่วนครูคนใดจะปฏิบัติได้เพียงใดนั้นแล้วแต่ระดับของครู
2. ค่านิยมเกี่ยวกับตัวเด็ก คือการมีน้ำใจต่อเด็ก ช่วยให้เขาเจริญงอกงามไปในทางที่ดี
3. ค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม คือการปฏิบัติต่อชุมชน การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมซึ่งประกอบด้วยสิ่งเหล่านี้คือ

- ก) สังคหวัตถุ 4
- ข) ค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย
- ค) สามัคคีธรรม

เอกสารและงานวิจัยภายในประเทศ

คุณลักษณะของครูจากทางค่านศาสนา ศาสดาของศาสนาต่างๆ เราถือว่าเป็นบรมครู เพราะศาสนามุ่งสอนให้คนประพฤติดีถูกต้องตาม ท่านองครองธรรม เราจึงยอมรับว่าศาสนาเป็นบรมครู ถึงจะไกลถึงคุณลักษณะของศาสดาของศาสนาต่างๆ ดังนี้

¹ สัมภาษณ์ บาทหลวงสมบุญรณ์ แสงประสิทธิ์, ผู้อำนวยการศูนย์อบรมการเผยแผ่ธรรมคริสต์ศาสนาที่ค่ายโรมันแคทอลิก, 25 พฤศจิกายน 2521.

² สัมภาษณ์ สาโรช บัวศรี, ที่ปรึกษาศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, 24 พฤศจิกายน 2521.

คุณลักษณะของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงมีคุณลักษณะเป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ

คือ

1. บีโย คือเป็นคนน่ารัก ชวนให้ศิษย์อยากเข้าไปปรึกษาหารือด้วย
2. คุรุ เป็นคนน่ารักพอ ประพฤติตนสมควรแก่ฐานะ ทำให้ศิษย์เกิดความอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งของศิษย์ได้
3. ภาวนियो เป็นคนน่ายกย่อง ควรเอาอย่าง เป็นผู้ทรงคุณความรู้และทรงภูมิปัญญาแท้จริง รู้จักปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ
4. วัตตัจจะ เป็นคนรู้จักพูดรู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไร อย่างไร เป็นที่ปรึกษาแก่ศิษย์ได้ดี
5. วจนักขโม เป็นคนอดทนต่อการซักถามของศิษย์ ไม่เบื่อหน่ายทนฟังได้เสมอ
6. คัมภีรญูจะ ถกถกตัดา สามารถกล่าวชี้แจงเรื่องราวต่างๆ ได้ลึกซึ้ง
7. โน จญฺฐาเน นโยชเย ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงศิษย์ไปในทางเสื่อมเสีย ¹

คุณลักษณะของพระเยซู พระศาสนาในคริสตศาสนา มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นคนแข็งแรง
2. ใจกว้าง เมตตา
3. พอใจในการสนทนา
4. เอาใจใส่ในศาสนา
5. ไร้ความสงบ
6. ชอบท่องเที่ยวไปโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

¹ พระราชนิพนธ์, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2520), หน้า 170.

7. แสดงความเป็นมิตร
8. มีใจดีต่อคนทั้งหลาย ไม่เลือกหน้า
9. เมื่อเกิดขุ่นเคืองในใจ ใ้ใช้วิธีสวคมนต์เป็นเครื่องดับอารมณ์¹

คุณลักษณะของพราหมณ์ มีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

1. คมะ มีความสุภาพภายในจิต ไม่ปั่นป่วนด้วยโลภ โกรธ หลง
2. ทมะ ระวังจิตไว้ได้ รำลึกในเมตตาอยู่เสมอ
3. ทปะ อนุญาตความลำบาก บำเพ็ญเพื่อหาความรู้ ความจริง
4. เสจาจะ (สุจิ) ทำตัวเองให้บริสุทธิ์ทั้งกายและจิตใจ
5. สันโทษ พอใจในความสุขที่มีอยู่
6. กษมา ความอดโทษ มีเมตตาเป็นที่ตั้ง
7. สรลดา ความซื่อตรง พูดตรง ทำตรง
8. ญานะ การแสดงความรู้ที่ชอบ
9. ทยา เมตตาต่อสัตว์ทั้งปวง
10. อาสะติกา จงรักภักดีต่อพระพรหม
11. สตยา ความเป็นอันอยู่อันสุจริตไม่คิดทรยศต่อใคร²

สำหรับในด้านลักษณะของครูที่พึงประสงค์ของบุคคลทั่วไปนั้น อ่ำไพ สุจริตกุล ได้เสนอข้อคิดเห็นพอสรุปได้ว่า ครูควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ ได้แก่ความรู้ทั่วไป ความรู้ในเนื้อหาที่จะสอน และความรู้ในวิชาครูตลอดจนหน้าที่ของครู

¹ เสฐียร พันธงชัย, ศาสนาเปรียบเทียบ (พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพินทยา, 2513), 1 : 66.

² เรื่องเดียวกัน

2. ทักษะ ได้แก่การสอนและการปฏิบัติหน้าที่ครู
3. คุณธรรมนิยม ได้แก่จริยธรรม คุณธรรม และคตินิยมในความเป็นครู¹

ศาสตราจารย์ บัณฑิต ได้เสนอแนะว่าในการผลิตครูของสถาบันการฝึกหัดครูนั้น ให้คำนึงถึงสมรรถภาพในการเป็นครูที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - ใช้หลักจิตวิทยาทางการเรียนรู้
 - ใช้หลักการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก
 - วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
 - ใช้วิธีสอนแบบต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
 - ใช้แบบทดสอบต่างๆ ของโรงเรียนได้ตามที่เหมาะสม
2. สามารถอบรมแนะแนวปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - หลักการที่ว่าถ้าทุกคนสร้างคุณธรรมและหลักธรรมต่างๆ ไว้ประจำตัวได้แล้ว ก็ยอมปกครองตัวเองได้
 - ใช้หลักการและวิธีการของการแนะแนวและการอบรม
 - สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง เพื่อสนับสนุนการอบรม
 - เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมวิชาการที่เหมาะสม
 - ยึดถือขนบธรรมเนียมของผู้เป็นครูอย่างเคร่งครัด
 - ช่วยเหลือแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ๆ และดูแลแนะนำผู้ที่มาเป็นนักเรียน

¹ อ่ำไพ สุจริตกุล, "การผลิตครูปริญญาและทิศทางใหม่ของการเรียนการสอนในสถาบันฝึกหัดครู" ครูศาสตร์สนเทศ 1 (มกราคม, 2520) : 13

ฝึกสอนในโรงเรียนของตน¹

๘. ศิวรักษ์ ไศกุลกล่าวถึงลักษณะของครูในอุดมคติ ไว้ดังนี้

1. รู้วิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
2. ส่งเสริมให้นักเรียนสนใจการเรียน
3. ชอบวิชาที่ตนสอน
4. มีความจำดีพอสมควร
5. มีความรับผิดชอบงาน²

บุญถิ่น อัครถาวร ไศกุลกล่าวถึงแนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต ถึงลักษณะของครูที่ดีที่ควรมีคุณสมบัติอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. ครูควร เป็นผู้มีความรู้ คือมีทั้งความรู้ในเนื้อหาวิชา ซึ่งจะต้องสั่งสอนเพิ่มเติมอยู่เสมอและมีปัญญา
2. ครูควร เป็นผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรมและวัฒนธรรม มีสุคตินิยม
3. ครูควร เป็นผู้มีความสามารถในกลวิธีสอน สามารถถ่ายทอดความรู้และวิถีแห่งปัญญา สามารถอบรมรณรงค์นำเด็กไปสู่หนทางที่ตรง³

ในด้านภาพพจน์ของครูในยุคปัจจุบันนี้ กอ สวัสดิ์พานิช กล่าวว่ปัจจุบันภาพพจน์เกี่ยวกับตัวครูไม่ค่อยจะดีนัก ซึ่งปรากฏในผลการวิจัยในต่างประเทศในด้านสังคมวิทยา

¹ สาโรช บัวศรี, "การช่วยตั้งความมุ่งหมายของชีวิตสำหรับนักเรียน นิสิตและนักศึกษาในสถาบันการฝึกหัดครู" สภาการศึกษาแห่งชาติ 7(1) : (สิงหาคม, 2515) : 15 -17.

² ศิวรักษ์ "ครูในอุดมคติ" ประมวลบทความเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี เอกสารประกอบสัมมนาของกรมการฝึกหัดครู (พฤษภาคม 2516) : 29 -42.

³ บุญถิ่น อัครถาวร "แนวนโยบายในการผลิตครูในอนาคต" เอกสารชุดเผยแพร่การศึกษา 10 (ตุลาคม, 2514) : 1 -8.

ในแง่ลักษณะของครู พอสรุปได้ว่า

1. ครูมีความสนใจแคบ มีความรู้แคบ
2. ครูมีความยึดมั่นในเรื่องความผิด
3. ครูส่วนใหญ่อนุรักษนิยม
4. ครูมีอัตตาธิปไตย

ส่วนการวิจัยในเรื่องลักษณะของครูที่ค้นพบพบว่า ครูที่ดีจะมีลักษณะดังนี้

1. มีความสนใจอย่างกว้างขวาง
2. มีความรู้ความสามารถ
3. มีทัศนคติที่ยืดหยุ่นต่อปัญหาต่าง ๆ
4. มีทัศนคติที่ดี
5. มีทัศนคติเป็นประชาธิปไตย¹

สุรินทร์ สรสิริ และไพบุลย์ อินทวิธา ได้กล่าวถึงลักษณะของครูที่ดีพอสรุปได้ดังนี้

1. บุคลิกภาพดี คือรูปร่างหน้าตาดี แต่งกายดี เชื่อมมั่นในตัวเอง วาจาคีและ

ปรับตัวดี

2. เป็นผู้ดี คือเป็นสุภาพชน เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม วัฒนธรรม
3. เป็นผู้หนักแน่น รู้จักควบคุมภาวะทางจิต และรับผิดชอบ
4. เป็นผู้พัฒนาทั้งตนเองและสังคม
5. มีเจตนาที่ดีต่ออาชีพครู ต้องมีจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู

และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

6. เป็นผู้อดทนที่จะพัฒนามนุษย์ให้เจริญ
7. เป็นผู้ปฏิบัติโดยครูจะเป็นผู้ปฏิบัติและพิสูจน์ตนเองก่อน

¹ กอ สวัสดิพานิช "ครูและการศึกษาของครู" บรรยาย ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 27 กันยายน 2521.

8. มีความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน
9. มีความสัมพันธ์กับครูปกครองดี
10. เป็นผู้แนะนำเพื่อช่วยเหลือให้เด็กรู้จักช่วยตนเอง
11. มีศิลป์ในการเป็นผู้ให้การศึกษาและรับการศึกษา
12. การสอนดี มีการเตรียมการสอนตามหลักสูตรและสอนตามนั้น และครูต้องมีความรู้ในเรื่องที่จะสอนเป็นอย่างดี
13. การจัดห้องเรียนดี มีความเหมาะสมในบรรยากาศ ถูกสุขลักษณะ เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม¹

ขุณฺ แสงศักดิ์ กล่าวถึงลักษณะของครูดี สรุปได้ 3 ประการดังนี้

1. มีความสัมพันธ์กับนักเรียนดี ครูต้องสนใจเอาใจใส่ต่อปัญหาของนักเรียน คอยตอบปัญหาให้กระจ่าง แนะนำไม่แสดงอารมณ์รุนแรง ไม่เยาะเย้ย รู้จักระงับอารมณ์ มีน้ำใจ นักกีฬา ออกทน วางตัวเหมาะสมกับเด็ก ไม่สนิทสนมเกินไป ไม่ทำให้ขายหน้า รู้จักชมเชย เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินผลการสอนและตัดสินความดีความงามของนักเรียนด้วยเหตุผล
2. มีความรักในอาชีพครู มีส่วนช่วยแนะนำเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเสมอ รับฟังคำแนะนำปรับปรุงตนเองเสมอ ทนสมัยต่อความรู้และกิจกรรมของครู เห็นว่าอาชีพครูดีสอนไม่อมฤมิ ร่วมมือสนับสนุนสมาคมการศึกษาหรือวิชาชีพที่สนใจ ทำหน้าที่เป็นประโยชน์ต่อราชการ มีความสามารถในอาชีพ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการสอน
3. มีจรรยาครู ไม่แพร่ข่าวลือ ชื่อสัตย์ต่ออาชีพ ไม่ขโมยผลงานของคนอื่น ไม่ให้

¹ สุรินทร์ สรสิริ "ครูนั้นมืออย่างไร" วิทยจารย์ : 7 (15) (3 -9 กรกฎาคม 2515), 3 -9.

ไพบุณย์ อินทวิชา "ครู : แม่พิมพ์ เรือจ้างหรือกัลยาณมิตร" วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ 7(1) (สิงหาคม, 2515) : 42 - 64.

รายผู้อื่น มีมรรยาทในการติดต่อกิจการตามลำดับสายงาน ไม่อ้างอิงศาสนา ทำให้ศาสนาอื่นเสียหาย ปรับปรุงตัวเอง ¹

จากความคิดเห็นของ ชนุ แสงศักดิ์ ดังที่กล่าวมานี้จะเห็นว่าได้มีการแจกแจงรายละเอียดต่าง ๆ ถึงพฤติกรรมของครูให้เห็นชัดเจนมากขึ้น ส่วนเทพ การะเกด ได้สรุปผลจากการค้นคว้าว่าครูที่ดีนั้นต้องมีคุณลักษณะส่วนตัวและปฏิบัติดังนี้

1. มีบุคลิกภาพดี
2. มีศรัทธาในการสั่งสอนอบรม
3. กระตือรือร้นในการทำงาน
4. เชื่อมมั่นในคุณค่าของงาน
5. ดำรงตนอยู่ในที่อันเหมาะสม
6. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอทุกด้าน
7. รอบรู้วิถีการงาน
8. ศึกษาหาความชำนาญรอบด้าน
9. เป็นผู้นำที่ดี
10. มีธรรมจริยาสูง
11. พร้อมสำหรับคำแนะนำและไปหาความรู้อยู่เสมอ
12. สนใจวัดผลและประเมินผลงานของตนเองอยู่เสมอ
13. พร้อมที่จะรับแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้
14. ศึกษาเด็กให้เข้าใจลึกซึ้ง
15. ใช้จิตวิทยาในการสอน
16. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่องานอาชีพ ²

¹ชนุ แสงศักดิ์ "ครูดี" วิทยาจารย์ 2 (กุมภาพันธ์, 2505) : 85 -100.

²เทพ การะเกด "สมบัติครู" ประชาศึกษา 1 (สิงหาคม, 2515) : 46 -50.

พฤติกรรมของครูที่ประทับใจนักเรียนทั้งในคานดี้และคานไม้คีนัน ฉินิน ญาณพิทักษ์ ไค้จักลำดับไว้ดังนี้

พฤติกรรมในคานดี้ หมายถึงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความพอใจ สบอารมณ์ เรียงลำดับจากดีมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. ส่งเสริมให้กำลังใจปลูกปลอบใจนักเรียน
2. ชมเชยยกย่องให้รางวัลแก่นักเรียน
3. เมตตากรุณายิ้มแย้มแจ่มใส
4. สอนพิเศษให้แก่เด็ก
5. เอาใจใส่ทุกข์สุขของนักเรียนทั้งด้านการเรียนและส่วนตัว
6. แนะนำให้ในเรื่องการศึกษาและอาชีพ
7. อุปการะนักเรียนที่ขาดแคลน
8. ไม่ทำโทษโดยการทำให้เจ็บกาย
9. ให้ความสนิทสนมเป็นกันเอง เอื้อเฟื้อค่อนักเรียน
10. มีวิธีสอนดี
11. เอาใจใส่ต่อความป่วยไข้ของนักเรียน
12. มีเหตุผล
13. ช่วยเหลือนักเรียนทันทีเมื่อประสบอุบัติเหตุ
14. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ
15. มีความยุติธรรม ซื่อตรง
16. จัดหาอุปกรณ์ให้นักเรียนที่ขาดแคลน
17. เสียสละ
18. บุคลิกภาพดี
19. มีความขยันหมั่นเพียรในการสอน

คานไม้คีน หมายถึงพฤติกรรมที่ทำให้นักเรียนเกิดความไม่พึงพอใจ ไม่สบอารมณ์ เรียงตามลำดับความดีจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

1. ทำโทษโดยไม่สอบสวนถึงสาเหตุ
2. ไม่ยอมรับฟัง เหตุผลตามความจำเป็นของนักเรียน
3. ทำให้นักเรียนอับอาย
4. ทำโทษให้เจ็บกายโดยวิธีการต่าง ๆ
5. บั่นทอนกำลังใจนักเรียน
6. คุกคาม ารมณ์ฉุนเฉียว ขกริ้ววกราคนักเรียน
7. ล่าเอียง ไม่ยุติธรรม
8. ไม่ทำตนให้เป็นที่น่าเคารพ ไม่สุภาพต่อนักเรียน
9. นักเรียนทำผิดคนเดียวหรือกลุ่มเดียวทำโทษทั้งชั้น
10. การสอนไม่ดี
11. มีความอามาตพยาบาทนักเรียน
12. ให้นักเรียนทำในสิ่งที่เกินความสามารถ เกินศรัทธา
13. ไม่เข้าใจนักเรียน เข้าใจนักเรียนผิด ๆ
14. ทำโทษพร่ำเพรื่อ
15. ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถ
16. ไม่สนใจทำหน้าที่ครูและความทุกข์สุขของนักเรียน
17. สนใจเฉพาะนักเรียนบางคน
18. ละทิ้งหน้าที่ ไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่
19. เห็นแก่ตัว ไม่ยอมรับความผิดของตน¹

ครูสภา ซึ่งเป็นสภาของครู ได้กำหนดระเบียบครูสภาว่าด้วย จรรยาบรรณฯ ตามระเบียบประเพณีครู และระเบียบครูสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครูชั้น เพื่อถือเป็นหลักให้ครูทุกคนปฏิบัติ ดังจะกล่าวดังต่อไปนี้

¹ ฐนิน ญาณพิทักษ์ "จรรยาบรรณครู ข้อ 4" มิตรครู 16(4) (กุมภาพันธ์, 2517) : 47.

ระเบียบประเพณีของครู ว่าด้วยจรรยา มรรยาทของครู

1. ครูควรศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
2. ครูควรบำเพ็ญตนให้เหมาะสมกับที่ได้ชื่อว่า เป็นครู
3. ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ
4. ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
5. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมเด็กอย่างใกล้ชิด
6. ครูควรรู้จักเสียสละ และรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
7. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
8. ครูควรรู้จักมีชัยลัดและพยายามสร้างฐานะของตนเอง
9. ครูควรมั่นใจในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
10. ครูควรบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม¹

ระเบียบประเพณีว่าด้วยวินัยครู

1. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
2. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี ด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังผลประโยชน์ของการศึกษา
3. ต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงาน โดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสถานศึกษา

ในการปฏิบัติหน้าที่การงานห้ามมิให้กระทำการข่มผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำการหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราวคราว

¹ ระเบียบคุรุสภา ว่าด้วย จรรยา มรรยาท ตามระเบียบประเพณีครู พ.ศ.

4. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงาน
ไม่ได้
5. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์
เที่ยงธรรม
6. ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าประพฤติชั่ว

ห้ามมิให้ประพฤติการใด ๆ อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์และชื่อเสียงของครู
เช่น ประพฤติเป็นคนเสเพล เสพเครื่องทองของเมาจนไม่สามารถครองสติได้ มีหนี้สินรุงรัง
หมกมุ่นในการพนัน กระทบความศรัทธา ประพฤติผิดในทางประเวณีต่อบุคคลหรือคู่สมรสของ
ผู้อื่น กระทบหรือยอมให้ผู้อื่นกระทําการอื่นใดอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง
หน้าที่ของตน

7. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใดๆ
8. ครูต้องถือปฏิบัติตามธรรมเนียมของสถานศึกษา
9. ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การ
งาน

10. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงานและสถานศึกษา¹
- สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของครู ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายเรื่อง ดังต่อไปนี้
การวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดีของ เฉลียว นุริภักดิ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้
1. ความสำคัญของครูอยู่ที่บทบาทการสอน และการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
 2. ครูที่คนไม่ชอบมากที่สุดคือครูที่ขาดความรับผิดชอบ เจ้าอารมณ์ ขาดความยุติธรรม เห็นแก่ตัว และประจบสอพลอ
 3. ครูที่มีคนชอบมากที่สุดคือครูที่ตั้งใจสอน เข้าใจและเป็นกันเอง ยุติธรรม ตรงต่อเวลา เลี้ยงดูและมีเมตตาธรรม

¹ ระเบียบคุรุสภา ว่าด้วย วินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2506.

4. ความบกพร่องของครู โดยเฉพาะครูชาย บกพร่องด้านความประพฤติที่ชอบยุ่ง-
อบายมุข การแต่งกายและกริยามารยาทไม่ดี ส่วนครูผู้หญิงบกพร่องด้านการแต่งกายและ
เจ้าอารมณ์ จู้จี้ ขี้บ่น

5. ด้านหน้าที่ของครู เห็นว่าหน้าที่สำคัญของครูคือการสอน การอบรมเด็ก การ
สอดส่องความประพฤติ และการแนะแนวช่วยเหลืออาคารสถานที่ เป็นต้น

6. ลักษณะของครูที่ดี จะต้องประพฤติดี ลักษณะที่ รับผิดชอบการสอนและสอนดี
ยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์

7. ลักษณะที่จำเป็นของครูคือ ความเที่ยงธรรม ซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา
และรับผิดชอบงาน ความประพฤติ การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
การค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ ความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

8. จากข้อ 7 นำเอาลักษณะที่จำเป็นของครูมาจัดเข้ากลุ่มจะได้กลุ่มใหญ่ ๆ
ดังนี้ มีความรู้ดี สอนดี สุขภาพดี ประพฤติดี มีน้ำใจประชาธิปไตย

9. ลักษณะของครูที่ดี เรียงตามลำดับความสำคัญได้ดังนี้คือ คุณธรรมและความ
ประพฤติ การเป็นพลเมืองดี การอบรมแนะแนว การปกครอง การสอน มนุษยสัมพันธ์
บุคลิกลักษณะ สุขภาพทางกายและจิตและวิชาการ ¹

มัทนา ปิยะมาดา ได้ทำการสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร ขุนบุรี
โดยศึกษาเฉพาะคุณลักษณะเกี่ยวกับการเรียนการสอนระหว่างครูกับนักเรียนกรณีเดียว ผล
จากการสำรวจพบว่า คุณลักษณะครูที่สำคัญมี 9 ประการ มีความสำคัญตามลำดับดังนี้คือ

1. คุณลักษณะด้านการสอน
2. คุณลักษณะด้านความมีเหตุผล
3. คุณลักษณะด้านความมีเมตตา

¹ เฉลียว นูร์กัตตี และคณะ "รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดี" (กรุงเทพ-
มหานคร : หน่วยงานนิเทศก, กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 367 - 369.

4. คุณลักษณะด้านการให้คำแนะนำ
5. คุณลักษณะด้านความยุติธรรม
6. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
7. คุณลักษณะด้านสัมพันธภาพกับนักเรียน
8. คุณลักษณะด้านการยกย่องชมเชย
9. คุณลักษณะด้านการให้อุปการะแก่นักเรียน¹

ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับครูที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น พูลสุข (ศรีบรรยงค์) สังขรุ้ง ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องลักษณะครูที่เหมาะสมกับท้องถิ่น (ในจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย) ในด้านคุณธรรมของครู พบว่า

1. ครูควร เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในหน้าที่อย่างสูง
2. ตั้งใจทำงานและอบรมสั่งสอนนักเรียนอย่างเต็มที่
3. มีความรักและเมตตาแก่นักเรียน
4. หมั่นคอยติดตามข่าวคราวของนักเรียนอยู่เสมอ
5. มีความรักศักดิ์ศรีของตนเอง
6. ไม่นิยมชมชอบอวดอวดอวดอวดอวด เพราะจะทำให้ผู้พบเห็นและประชาชนเสื่อม

ศรัทธา

ส่วนคุณธรรมที่เห็นว่าจำเป็นมาก คือ

1. ครูควรเป็นคนตรงต่อเวลา
2. ครูควรเป็นผู้เสียสละและเพื่อประโยชน์ของสังคม

¹ มณฑนา ปิยะมาดา "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัชต์ 2511), หน้า 121 -

3. ครูควรมีความยุติธรรม มีเหตุผล¹

สุพัศรา ภักดิ์ประไพ ได้วิจัยเรื่องลักษณะของครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปลาย โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามของ ล้อม ไชยศรี สำหรับนักเรียนคอม 531 ฉบับ สรุปลักษณะของครูที่นักเรียนชอบดังนี้

1. มีวิธีการสอนดี ทำให้นักเรียนสนุกสนาน
2. พูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ
3. ปกติใจดี แต่เข้มงวดเป็นบางครั้ง
4. ทำงานมีระเบียบแบบแผน
5. มีความรู้ทางด้านวิชาการพอสมควร
6. แต่งกายเรียบร้อยเหมาะสมแก่กาลเทศะ
7. ตักเตือนเมื่อนักเรียนทำผิดครั้งแรก
8. สนใจในการเรียนของนักเรียน
9. มีเวลาให้นักเรียนซักถามข้อข้องใจ²

เอกสารและงานวิจัยในต่างประเทศ

ในสหรัฐอเมริกา มีสมาคมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพครูหลายแห่ง ได้กำหนดจรรยาบรรณ

¹ พูลสุข (ศรีयरียงค์) สังข์รุ่ง "รายงานการวิจัยลักษณะครูที่เหมาะสมกับท้องถิ่น (ในจังหวัดพิษณุโลกและสุโขทัย)" (พิษณุโลก : วิทยาลัยครูพิษณุโลกสงคราม, 2520), หน้า 109.

² สุพัศรา ภักดิ์ประไพ "ลักษณะครูที่ดีในทัศนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปลายโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2513" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514), หน้า 54.

สำหรับให้ครูยึดถือปฏิบัติ จรรยาบรรณครูที่นับว่ามีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับกันดี คือสมาคมการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

เราสมาชิกของสมาคมการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ขอปฏิญาณว่า

- จุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการศึกษาในสหรัฐอเมริกาคือการพัฒนาพลเมืองให้มีสุขภาพแข็งแรง มีความปลอดภัยและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย โดยการมีตัวแทนของประชาชนเข้าบริหารรัฐบาล
- ความสำเร็จในระบอบประชาธิปไตยของชาวอเมริกันขึ้นอยู่กับการยอมให้พลเมืองทุกคนมีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน
- คุณภาพของการศึกษามีผลสะท้อนต่ออุดมคติ และแรงจูงใจต่อผู้มีอาชีพครู
- ผู้ที่เข้ามาสู่วงการอาชีพครูแล้วถือว่าผู้นั้นมีอุดมคติต่ออาชีพ¹

ในรัฐคาลิฟอร์เนีย ได้มีการกำหนดจรรยาบรรณของครูประจำรัฐไว้เช่นเดียวกัน ซึ่งเรียกว่า "Teacher Code" กำหนดไว้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อนักเรียน

- ก) ปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความเมตตากรุณา ไม่ลำเอียง
- ข) ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณค่า ด้วยการเพาะนิสัยให้มีความอดทน ซื่อสัตย์ และสุขภาพเรียบร้อย
- ค) แสดงให้เห็นว่าพลเมืองอเมริกันทุกคนมีความรับผิดชอบเท่าเทียมกับการมีสิทธิของเขา
- ง) ยึดมั่นในกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
- จ) กระตุ้นให้นักเรียนเลือกอาชีพโดยถูกต้อง และเตรียมตัวเพื่ออาชีพที่เขาสนใจ

1

George Willard Fraiser, An Introduction to the Study of Education. Revised Edition. (New York : Harper & Brothers, 1956), pp.

- ด) ยอมรับความเชื่อมั่นของเด็ก ข้อมูลต่างๆ ที่นำมาให้เด็กจะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้พยายามช่วยเหลือเด็ก
- ข) แนะนำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- ช) ส่งเสริมให้เด็กมีความสัมพันธ์กับครอบครัว
- ฅ) ไม่ส่งเสริมการให้รางวัลแก่เด็กทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนรู้
- ญ) ไม่ยอมให้เด็กใช้อิทธิพลหรืออำนาจใด ๆ เหนือผู้อื่น เพื่อการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว
- ฎ) ความรับผิดชอบของครูที่มีต่อเด็กที่เป็นพื้นฐานคือ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นจุดประสงค์แห่งความสำเร็จของอาชีพ

2. ความรับผิดชอบต่อผู้ปกครอง

- ก) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน
- ข) รับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงนักเรียน
- ค) รับฟังเหตุผลของผู้ปกครองและหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ

ผิดกันขึ้น

3. ความรับผิดชอบต่อชุมชน

- ก) เปิดใจให้กว้าง พิจารณาทัศนคติและกิจกรรมของชุมชนในแง่ที่ดี
- ข) เข้าไปมีส่วนร่วมและใช้ชีวิตในชุมชน
- ค) ชี้แจงให้ชุมชนทราบถึงบทบาทของโรงเรียนในการปรับปรุงชีวิตชาว-

อเมริกันในท้องถิ่น

4. ความรับผิดชอบต่ออาชีพ

- ก) ภูมิใจในอาชีพของตน

- ข) ปรับปรุงอาชีพของคนในทิวทัศน์น้อย ๆ
- ค) รักษาค่านิยมของอาชีพครูและสถานศึกษา
- ง) กระตุ้นให้คนหนุ่มสาวได้เข้ามาทำงานในอาชีพครู
- จ) กระตุ้นให้สมาชิกมาร่วมอาชีพพร้อมกันทำงานเพื่อให้สถานภาพของอาชีพทิวทัศน์
- ฉ) เข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน
- ช) มีจรรยาบรรณาติในการปฏิบัติงานโดย
 - 1) เขาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ
 - 2) สร้างชื่อเสียงให้แก่ตนเองและผู้อื่น
 - 3) ไม่แย่งชิงตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้อื่น
 - 4) แต่งตั้งบุคคลให้ทำงานได้ถูกต้องตามความสามารถและประสบการณ์
 - 5) รักษาระเบียบวินัย
 - 6) ปฏิบัติตามระเบียบวินัย

8. การปฏิบัติต่อเพื่อนครู

- ก) เมตตากรุณา อุดหนุน ซื่อสัตย์และหลีกเลี่ยงสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น ความอิจฉาริษยา ความพยาบาทเคียดแค้น
- ข) มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของเพื่อนร่วมงานและกตัญญูรู้คุณ
- ค) ให้ความไว้วางใจเพื่อนร่วมงาน
- ง) รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ไม่ให้ผู้อื่นเสียกำลังใจ¹

ในด้านความคิดเห็นของนักการศึกษาที่กล่าวถึงเรื่องคุณลักษณะของครู ที่นับว่าสำคัญ

คือ

¹ Ibid., pp. 74 - 76.

แฮริสัน และโกวิน ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดี สรุปได้ดังนี้

1. เป็นผู้นำทางประชาธิปไตย
2. มีอารมณ์ขัน
3. มีความยุติธรรม
4. มีการวางแผนการสอนที่ดี
5. ปกป้องความรับผิดชอบให้แก่เด็ก
6. รวมในกิจกรรมของนักเรียน
7. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
8. ให้ความสำคัญในการปรับตัว
9. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของเด็ก¹

ส่วน ไฮเอท ได้ให้ความเห็นว่า ครูควรประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. รู้วิชาที่ตนสอนเป็นอย่างดี
2. ชอบวิชาที่สอน
3. ชอบเด็ก
4. รู้จักเด็ก
5. ใจกว้าง
6. มีความรู้กว้างขวาง
7. มีอารมณ์ขัน
8. จำแนก
9. มีความหวัง

¹ Raymon H. Harrison and Lawrence E. Gowin, The Elementary Teacher in Action (San Francisco : Wadsworth Publishing Co., Inc., 1958), pp. 44 - 48.

10. มีเมตตาธรรม ¹

ในปี ค.ศ. 1947 วิถีที่ ใจวิเคราะห์ลักษณะของครูที่ดีจากจดหมายของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 12,000 ฉบับ มีความเห็นว่า ครูควรมีลักษณะที่
สำคัญ 12 ประการคือ

1. มีทัศนคติที่ดีต่อประชาธิปไตย
2. มีความกรุณาและสนใจเด็กเป็นรายบุคคล
3. มีความอดทน
4. มีความสนใจอย่างกว้างขวาง
5. ลักษณะท่าทางดี
6. ยุติธรรม ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก
7. มีอารมณ์ขัน
8. มีความประพฤติคงเส้นคงวา
9. สนใจปัญหาของเด็ก
10. รู้จักยืดหยุ่น
11. รู้จักยอมรับและยกย่อง
12. มีวิธีสอนแปลกใหม่มาสอนเสมอ ²

¹ Gilbert Highet, The Art of Teaching (London : Methuen & Co., Ltd., 1951), pp. 8 - 58.

² Paul Witty, "Analysis of the Personality Traits of the Effective Teacher" The Journal of Educational Research 40 (1974) : 622 - 671.

และในปี 1954 ฮาร์ท ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมปีสุดท้าย
ของ Ten Thousand High School เกี่ยวกับครูและการสอนของครูใหม่แล้ว ครูที่ดี
ควรมีลักษณะดังนี้

1. ความสามารถที่จะชักจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในวิชาที่สอน มีความ
ฉลาดรอบรู้ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ สามารถในการกระตุ้นให้นักเรียนเกิด
ความคิด

2. ครูต้องสนใจในตัวนักเรียน ให้ความร่วมมือกับนักเรียน

3. สามารถรวมคุณอารมณ์ ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้
นักเรียนแสดงความคิดเห็น

4. อธิบายใต้อย่างแจ่มชัด มีวิธีสอนให้นักเรียนเข้าใจง่าย¹

เบค ได้ศึกษาถึงลักษณะของครู เมื่อปี ค.ศ. 1967 โดยการสอบถามนักเรียน
ชั้น 6 จำนวน 2,108 คน ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูในด้านต่าง ๆ จำนวน
100 ข้อ ปรากฏว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบลักษณะของครูดังนี้

1. รักและเอาใจใส่นักเรียน

2. ช่วยเหลือให้นักเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียน

3. มีระเบียบวินัย

4. ส่งเสริมให้กำลังใจนักเรียนมีความกระตือรือร้นต่อการเรียน

5. ปรับปรุงวิธีสอนอยู่เสมอ²

¹ Frank, W. Hart, Teacher and Teaching by Ten Thousand High School
Seniors (New York : Mc. millan, 1954), p. 128.

² William R. Beck, "Pupil's Perceptions of Teacher Merit A Factor
Analysis of Five postulated Dimensions" The Journal of Educational
Research 61 (November, 1967) : 176 - 178.

ในด้านการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี โดยใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครูระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใน ไรอันส์ และคณะ ได้ทำการศึกษาค้นคว้า เมื่อ ค.ศ. 1960 โดยใช้วิธีการสังเกตและการตอบแบบสอบถาม จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ได้ลักษณะครู 9 ลักษณะ ดังนี้

ด้านพฤติกรรมในชั้นเรียน

ลักษณะที่ 1 ให้ความอบอุ่นใจ มีความเข้าใจ และมีความเป็นมิตรซึ่งกันและกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับที่ตนออกห่าง เห็นตัวเองเป็นใหญ่และกันชอบเขต

ลักษณะที่ 2 มีความรับผิดชอบ ทำงานอย่างมีระบบ และเอาการเอางานซึ่งตรงกันข้ามกับการหลีกเลี่ยงงาน ทำงานอย่างไม่มีแบบแผน และเรื่อยเฉื่อย

ลักษณะที่ 3 กระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งตรงกันข้ามกับไม่มีชีวิตชีวา ซ้ำ ๆ ซาก ๆ

ด้านทัศนคติของครู

ลักษณะที่ 4 สนใจในความคิดเห็นของนักเรียนซึ่งตรงกันข้ามกับไม่สนใจในความคิดเห็นของนักเรียน

ลักษณะที่ 5 สนใจในความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน ซึ่งตรงกันข้ามกับไม่สนใจในความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยในชั้นเรียน

ลักษณะที่ 6 สนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น ซึ่งตรงกันข้ามกับไม่สนใจในความคิดเห็นของผู้บริหารและผู้อื่น

ด้านทัศนคติต่อการศึกษา

ลักษณะที่ 7 ถูกรับเรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งตรงกันข้ามกับถือนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ด้านความสามารถในทางภาษา

ลักษณะที่ 8 เข้าใจภาษาพูดได้ดียิ่ง ซึ่งตรงกันข้ามกับไม่เข้าใจภาษาพูด

ด้านความมั่นคงทางอารมณ์

ลักษณะที่ 9 อารมณ์สม่ำเสมอ ปรับตัวได้ดี ซึ่งตรงกันข้ามกับอารมณ์ไม่มั่นคง ปรับตัวไม่ได้¹

ในปี ค.ศ. 1950 ลีดส์ ได้ศึกษาครู 300 คน ในมลรัฐเซาท์คาโรไลนา สรุปได้ว่า ครูที่เข้ากับเด็กได้จะต้องเป็นผู้มีความยึดมั่นทางอารมณ์ มีความร่วมมือเป็นกันเองกับนักเรียน ส่วนครูที่นักเรียนไม่ชอบ คือครูที่ชอบวิพากษ์วิจารณ์ คำหิติดีเยนนักเรียน มีแต่ความเศร้าหมอง ไม่กล้า ขี้อาย ชอบหลบซ่อนอยู่เสมอ²

ส่วนคาร์ค และเฮสเตอร์รูก ได้ทำการวิเคราะห์อาชีพ (Job Analysis) เมื่อปี ค.ศ. 1956 ผลปรากฏว่า คุณลักษณะของครูที่ดีมีอยู่ 5 ด้าน คือ

1. ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน
2. ด้านการสอน
3. ด้านศีลธรรมจรรยา
4. ด้านคุณสมบัติส่วนตัว
5. ด้านลักษณะท่าทาง

¹ David C. Ryans, "The Teacher Characteristics Study in N.L.Gage (ed)" Handbook of Research on Teaching (Chicago : Ran Mc.nally and Co., 1963) : 556 - 570.

² C.H. Leeds. "A Scale for Measuring Teacher- Pupil Attitudes and Teacher -Pupil Reports" Psychology Monogramme : 6 (1950) : 64.

นอกจากนี้ครูที่รักต้องสนใจและพยายามที่จะเข้าใจปัญหาของนักเรียน คอบมัดหาทุกปัญหา อย่าให้เรื่องส่วนตัวมาฉี้อทธิพลกับทัศนคติที่มีต่อนักเรียน พยายามขจัดเรื่องยุ่งยากและอุปสรรคต่างๆ พยายามควบคุมอารมณ์ตลอดเวลา มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา ใจคอกหนักแน่น เมื่อนักเรียนถามปัญหา หรือเมื่อตนเองไม่สามารถคอบปัญหาได้ ไม่สนใจนักเรียนเพียงคนเดียว คนหนึ่ง ไม่สนิทสนมกับนักเรียนมากเกินไป ไม่ทำให้นักเรียนอับอาย ชมเชยนักเรียนเมื่อทำงานโดยลกว่าหน้า ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ เรียนการสอน และตัดสินหรือลงโทษนักเรียน ด้วยความมีเหตุผล ¹

จากการสัมภาษณ์ เอกสาร และงานวิจัยที่ได้ยกมากล่าวนี้ เป็นแนวทางสำคัญในการศึกษาถึงคุณธรรมนิยมของครูประถมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคั้งนี้ และผลจากการศึกษาคั้งนี้ได้ให้ความเข้าใจเห็นแนวทางในการตั้ง เกณฑ์ สร้าง เครื่องมือ แยกแยะรายละเอียดของคुरुธรรมนิยมแต่ละคานได้ครอบคดูม เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งจะเปรียบเทียบความกิดเห็นของนักศึกษาคั้งคั้งครูปสุดท้ายกับครูประถมศึกษาในจังหวัดสงขลา ซึ่งจะมีรายละเอียดคต่อไป

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Robert R. Karch and E.C. Estrabrook, 250 Teacher Techniques